

К.е.н., Булкот Г.В.,
здобувач вищої освіти на другому (магістерському) рівні
Поліщук К.О.

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима
Гетьмана», Україна*

Особливості обліку та аналізу доходів розпорядників бюджетних коштів

В сучасних умовах функціонування суб'єктів державного сектору все більше уваги приділяється обліку доходів і витрат. Це зумовлено зміною підходів до визнання, оцінки, класифікації складових доходів, їх обліку та відображення в звітності у зв'язку з впровадженням Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі та Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, які передбачають ведення обліку за міжнародними стандартами. При цьому слід зазначити, що у суб'єктів державного сектору залишається ще ряд невирішених і дискусійних питань як в обліку в цілому, так і доходів зокрема.

Діяльність розпорядників бюджетних коштів регламентується Конституцією, Бюджетним кодексом, законами, указами Президента, актами Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства фінансів та іншими законодавчими актами, щодо бюджетних відносин і фінансово-господарської діяльності бюджетних установ.

На організацію обліку доходів розпорядників бюджетних коштів значний вплив чинять специфічні умови функціонування суб'єктів державного сектору, що зумовлює використання специфічної методології та методики обліку, власної нормативно-правової бази, в якій відбулися значні зміни, пов'язані із

запровадженням Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, зокрема, 124 «Доходи».

Згідно з Бюджетним кодексом, доходи розпорядників бюджетних коштів поділяються на доходи загального фонду та спеціального фонду, але новим Планом рахунків передбачено ведення обліку доходів і витрат за обмінними операціями та необмінними. За таких умов важливого значення набувають питання організації обліку доходів з метою забезпечення деталізації інформації про доходи та витрати від обмінних та необмінних операцій за загальним і спеціальним фондами (групами, підгрупами) й кодами програмної та економічної класифікації видатків бюджетів і кредитування бюджетів.

Бухгалтерський облік доходів і витрат розпорядник бюджетних коштів повинен вестись з дотриманням єдиної методології ведення бухгалтерського обліку для своєї установи в межах вимог головного розпорядника бюджетних коштів.

Облік доходів розпорядників бюджетних коштів є складним процесом, який визначається законодавством та нормативно-правовими актами України, внутрішніми розпорядчими документами та специфікою діяльності чи галузевою приналежністю бюджетної установи. Особливостями обліку в бюджетній установі є:

1) облікова політика й організація бухгалтерського обліку затверджуються двома різними розпорядчими документами; самостійність ухвалення рішення з облікової політики окремого розпорядника бюджетних коштів обмежена нормами розпорядника бюджетних коштів вищого рівня;

2) порядок відкриття аналітичних рахунків є обов'язковим елементом облікової політики розпорядника бюджетних коштів; структура аналітичних рахунків з обліку доходів і витрат має забезпечити деталізацію інформації про доходи і витрати від обмінних та необмінних операцій за загальним і спеціальним фондами й кодами програмної та економічної класифікації видатків бюджетів і кредитування бюджетів;

3) доходи є одними із найважливіших об'єктів обліку, які формують результат виконання кошторисів розпорядників бюджетних коштів.

4) Бюджетні установи мають змогу займатися різними видами діяльності, як й інші суб'єкти господарювання. Але існує основна відмінність між ними: бюджетні установи функціонують не з метою отримання прибутку, а для досягнення показників, що затверджуються в кошторисах на бюджетний період.. Некомерційний характер діяльності установ полягає у наданні населенню безоплатних послуг, пов'язаних з різними сферами діяльності людини.

Інформаційною базою для проведення аналізу діяльності бюджетних установ є дані системи бухгалтерського обліку, зокрема форми фінансової звітності, бюджетної звітності та кошторис.

Основними методами аналізу доходів є вивчення їх динаміки, що дозволяє визначити абсолютні та відносні зміни кожної складової надходжень. Визначення динаміки передуює аналіз структури надходжень до бюджетного фонду. Аналіз питомої ваги надходжень дозволяє визначити структурні зрушення, що відбулися у звітному періоді та виявити найбільш вагомі джерела фінансування. Враховуючи це, зрозуміло, що завдяки аналізу здійснюється кількісна та якісна характеристика тих змін і відхилень від планових показників, які відбуваються в установах, з'ясовуються їх причини, виявляються резерви та розробляються превентивні заходи з метою усунення виявлених негативних тенденцій на майбутнє.

Інформаційною базою для аналізу доходів за обмінними та необхідними операціями є фінансова звітність, зокрема Звіт про фінансові результати (форма № 2-дс).

Таким чином, за даними звіту про фінансові результати потрібно здійснювати аналіз доходів за напрямками: структурно-динамічний аналіз доходів за обмінними та необхідними операціями та співвідношення доходів від обмінних операцій до витрат за обмінними.

Література:

1. Бюджетний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 30.06.2021).
2. Гуйлюк Л., Мікрюкова Л. Адапація обліку витрат і доходів суб'єктів державного сектору до змін чинного законодавства. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського*. Миколаїв 2019. №1 червень 2019. С. 91-97.
3. Петрова Л.С., Міняйлик В.В. Особливості бухгалтерського обліку доходів і видатків у бюджетних установах та основні напрямки його вдосконалення. *Проблеми ринку та розвитку регіонів України в XXI столітті*. VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція Одеського національного політехнічного університету. Одеса 2016. С. 73-75. URL: <https://economics.opu.ua/files/science/ipreed/2016/73.pdf> (дата звернення: 13.08.2021).
4. Заросило А. Методичні підходи аналізу доходів і витрат розпорядниками бюджетних коштів. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Міжнародний науковий журнал*. Київ, 2017. Випуск 3-4. С. 95-104. URL: <http://ibo.wunu.edu.ua/index.php/ibo/article/view/323> (дата звернення: 13.08.2021).
5. Гембарзька Н.Є. Організація обліку доходів і витрат розпорядників бюджетних коштів. *Національний університет «Львівська політехніка»*. Львів, 2017. С.53-55. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/43450/2/2018_Hembarska_N_Ye-Orhanizatsiia_obliku_53-55.pdf (дата звернення: 13.08.2021).